

This article was downloaded by: [New York University]

On: 04 May 2015, At: 21:27

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954

Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Anmälanden och kritiker

Ant. Sjögren

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: Ant. Sjögren (1888) Anmälanden och kritiker, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 10:3, 211-213, DOI: [10.1080/11035898809442166](https://doi.org/10.1080/11035898809442166)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035898809442166>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

Anmälanden och kritiker.

AMUND HELLAND. *Haandbog i grubedrift. Kristiania 1887. Alb. Cammermeyers förlag.*

Ehuru en anmälan af detta arbete redan förut skett i denna tidskrift (Band IX sid. 441), torde nedanstående från något olika synpunkt utgående anmälan förtjena en plats.

Vi vilja hufvudsakligen här fästa oss vid det som rör arbetets geologiska del.

Då uti Norge enligt ref. erfarenhet finnes mycket intresse för malmfyndigheters uppsökande och deras bearbetning, är helt naturligt, att denna handbok der skall blifva många af författarens landsmän till god nytta och då densamma innehåller många för grufhandteringen allmänt gällande regler och är skriven af en i naturen väl hemmastadd geolog, som haft tillfälle se, ej blott Skandinaviens, utan äfven utlandets geologiska malmförhållanden, samt har ett skarpt öga för det i praktiken användbara, är det gifvet, att detta arbete äfven skall blifva till nytta för dem hos oss, som studera grufhandteringen.

Efter en förberedande inledning behandlar förf. i första afdelningen malmfyndigheternas geologi. Dessa afhandlas under 8 afdelningar, hvaraf de viktigaste äro *gångar* och *lager*. Framställningen är följande:

En *gång* är en fylld spricka, som kan genomsätta såväl lagrade som massiva bergarter. *Malmlagren* förekomma deremot endast i lagrade bergarter, parallelt med skiktytorna och utmärka sig i *mineralogiskt* hänseende från de dem angifvande *berglagren*. *Malmlagret* är alltid en med den omgifvande bergarten samtidig bildning, d. v. s. yngre än det underliggande, men äldre än det öfverliggande. De äro plattformiga depositioner och utmärka sig för stor utsträckning åt 2:ne håll under det den 3:dje dimensionen, tjockleken eller måktigheten, är i förhållande till de öfriga ringa. För att bedöma malm-lagrens läge angifver man deras strykning och fallande. Strykningen kan angifvas på flera sätt, såväl genom de i utlandet brukliga, som genom de hos oss använda beteckningssätten.

Derefter omnämnes det för eganderättsförhållandena så viktiga fallandet i fält, hvilket så sällan af geologer kan iakttagas och af ut-

ländske författare oftast förbigås eller ej tillräckligt uppmärksammas, men hvilket af praktiska bergsmän bör iakttagas och tilläggas den betydelse, som det förtjenar.

Ref. kan här ej underlåta att påpeka, att hr HELLAND, som äfven varit i tillfälle besöka svenska grufvefält, i afseende på malm-lagrens bildande och förekomst har alldeles samma åsikter, som nu hos oss bland geologer och bergsmän är nästan allmän.

Sättet för grufvors kartläggning omtalas derefter och anföres der-vid de utländska sätten, som utvisa malmernas förekomst medelst »grund-rids», »stugerrids» och »fladt rids». Den mera fullständiga metoden för kartors upprättande, som hos oss begagnas, omnämnes ej, antagligen emedan en sådan specialitet anses tillhöra markscheideriet.

Författaren framhåller, i afseende på gångarne i allmänhet, att de kunna vara bildade:

af upplösningar från sidosten,
genom fyllning ofvanifrån,
genom fyllning nedifrån och i sistnämde fall kunna
de vara, antingen injektionsgångar (af en smält massa), sublimations-
gångar (af gaser) eller infiltrationsgångar (af vattenlösningar).

En ganska klar och upplysande framställning om Kongsbergs silfverfyndigheter göres af förf. i afseende på hvars detaljer ref. får hänvisa till handboken.

Det bör här vara nog att anföra förf. åsigt, att den närmast sannolika bildningen af silfret i gångarne är, att det kommit från »faldbanden», d. v. s. är en *lateralsekretion*, ehuru han anser att ej några bestämda bevis härför kunna anföras. En annan förklaring säger han vara den, att silfret kommit nedifrån och blifvit bildadt af silfverhaltiga lösningar såsom *infiltrationsgångar*. Begge dessa förklaringar kunna tänkas vara riktiga, ehuru den förstnämnda har mera sannolikhet för sig. Ref. vill här påpeka att förf. häruti skiljer sig från den bland större delen af norska bergsmän och geologer rådande åsikten om bildningen af Kongsbergs silfverfyndigheter.

»Alla äkta malmgångar med synlig parallelstruktur äro danade på våta vägen».

Att begagna uttrycket »sköl» för begränsningen af bergfyllda klyftor är oegentligt enligt svenskt språkbruk; bättre släppor (sletter).

Förf. skiljer på lager och flötser, de förra mera oregelbundna. Malm-lager äro bildade såsom lager i allmänhet, de äro ett sediment afsatt, i regel under vatten, mekaniskt eller kemiskt eller af organisk verksamhet.

Förf. åsikter om malmbildningars orsaker och förlopp synes så-lunda öfverensstämma med våra. Fallbanden anses af honom såsom samtida med de bergarter, hvori de uppträda.

Sekundära fyndigheter äro de, som aflagrats genom förstöring af äldre bergarter, då inom sådana malmer, ädla stenar eller metaller ligga inbäddade (sid. 38). Dessa äro de yngsta, då man vanligen icke till sådana räknar de på sjelfva ytan förekommande sjö- och myr-malmerna, torf, stensalt, guano, is o. s. v.

I afseende på förkastningar anföras åtskilliga exempel med anmärkningar om och mot den s. k. *Schmidtska* regeln för sådana (sid. 42—43).

Efter afslutningen af afd. I om malmförekomsternas geologi, hvilken synes ref. vara klart och redigt framställd, öfvergår förf. till afdelning II, som afhandlar »*skjerpning och boring*». Deruti framhållas bland annat det orimliga i den hos allmänheten rådande föreställningen att malmerna i regel skola blifva rikare mot djupet. Denna afdelning gifver många goda anvisningar och kloka råd åt dem, som drifva sådant arbete. Deri framhållas vigten af malmernas noggranna profning och utrönandet af mängden af deras förekomst i det omgifvande berget (*metallhalt* och *malmprocent*) för att bedöma huruvida fyndigheten är brytvärd.

Ref. vill här påpeka att förf., likasom andra, i afseende på malmfyndigheterna måst skilja emellan malmer och gedigna metaller och således ej kunnat begagna ett enda ord för att uttrycka dessa båda begrepp (se sid. 60—62 m. fl. st.)

I de derpå följande afdelningarna, som afhandla *bergbrytning, timring, grufbyggnadsmetoder, vatten- och berg-uppfodring, ventilering, anrikning* m. m. genomgår förf. dessa ämnen med tillräcklig fullständighet och reda, men då dessa ämnen ej höra till omfånget af denna tidskrift förbigår ref. här desamma under framhållande deraf, att då AM. HELLANDS handbok i grufbrytningen såväl i de första afdelningarne, som i de senare upptager mycket, som i de förut på svenska utgifna arbeten icke finnes, densamma med fördel kan rekommenderas såsom ett kompletterande arbete till hvad som förut på svenska är skrivet.

ANT. SJÖGREN.